

„Čiňte pokání ...“

(Lk 3,3)

Lk 3,1-20

Dnes je sice Štědrý den, ale vychází také na čtvrtou adventní neděli. Nacházíme se tedy na samém vrcholu adventního očekávání svátků příchodu Spasitele. Nejde nám však jen o svátky. Očekáváme Pána reálně a neustále, že bude přicházet do našich všedních dnů a že jednou také přijde v moci a slávě. Dnešní čtení z Bible nám chce přiblížit, jak příchod Pána Ježíše očekávat, jak se na něj připravovat.

1. Čekání na Mesiáše

V historické situaci, kterou nám Lukáš nastínil – tedy za vlády císaře Tibéria a všech těch ostatních vládců – byl život v Palestině, **život Židů značně nešťastný**. Židé totiž už po staletí (až na několik desítek let samoty za Makabjeců) žili pod nadvládou cizích mocností – at' už to byli Babylóňané, pak Peršané, pak Řecko Alexandra Makedonského, pak Sýrie a nakonec Římané, kteří vládli v době, o které jsme četli. Už tedy skoro 450 let (až na to určité mezidobí svobody) neměli Židé vlastní samostatnost a plnou svobodu. Někdy ta nadvláda cizích mocností byla krutá jindy spíše mírná, ale pořád to byla nadvláda, tedy něco cizorodého, co Židé většinou nelibě nesli. Vládu Říma nesla nelibě určitě většina.

A v těchto dobách nesvobody více a více **vytvářelo na povrch očekávání příchodu Mesiáše** – pomazaného Božího služebníka. Tato postava, předpovídaná starými židovskými proroctvími, nabyla v době vlády Říma dosti konkrétních obrysů a podoby. Židé trpící v područí Říma o to více vyhlíželi Krále poslaného od Boha, který přinese osvobození z rukou nepřátel a nastolí Boží království.

2. Příprava pokáním

Důležitá otázka však zněla: Jak se ovšem na jeho příchod připravovat? Mnozí žili zřejmě v takové určité **sebejistotě**: 'Nás – vyvolený lid Boží, izraelský, přece Bůh při svém příchodu nepomine. My jsme přece Izrael a Bůh skrze svého Mesiáše přijde vysvobodit právě především Izrael. My to máme vlastně u Boha jisté už z toho titulu, že jsme občany národa, který on už před staletími vyvolil jako svůj zvláštní lid'.

Něco z této sebejistoty Židů, a zvláště farizeů a zákoníků, odráží i ta věta Jana Křtitele: **v.7-8** (p).

Tady se odráží něco z toho chápání Židů té doby: 'My jsme potomky Abrahama, to jest zakladatele Izraelského národa. Jeho jako prvního Bůh vyvolil a z jeho potomstva dal vzniknout národu, o němž řekl: „*budete mi zvláštním vlastnictvím, jako žádný jiný lid*“ (Ex 19,5). A my jako potomci tohoto Abrahama přece také jsme Božím zvl. vlastnictvím jako žádný jiný lid. My to máme tedy už od toho Abrahama u Pána Boha dobré a jisté.'

Jan toto privilegium Izraelců nepochybně. Sám byl Židem. Ale ukazuje, že **dovolávat se Abraham nestačí**. Boží království je blízko, Mesiáš je za dveřmi. A před ním nestačí jen se dovolávat otcovství Abrahama. Každý sám za sebe musí vzít za svůj život před Bohem zodpovědnost. Nestačí se jen skrývat za někoho jiného – za zbožného a věrného Abrahama, jím se zaštiťovat. Musíš sám být věrný Bohu a poslušný Bohu, abys před ním obstál. Nestačí dovolávat se krásných duchovních tradic, ve kterých jsi vyrůstal. Musíš ty sám za sebe dát svůj život s Bohem do pořádku.

Proto Janovým kázáním nebylo – 'máme to ale krásné tradice, vidíte. To z nás musí mít PB radost', ale „*Čiňte pokání, neboť se přiblížilo království nebeské*“ (v. 3; Mt 3,2). Tak kázal zjevným hříšníkům, ale i těm, kdo se navenek zdáli zbožní a spravedliví (jako např. farizeové).

ČIŇTE POKÁNÍ – pokořte se před Bohem – skutečně a do hloubky. Tzn. přehodnotit svoje smýšlení a směřování, srovnat svoje cesty s Božími. To je ta nejlepší příprava na příchod a přijetí Mesiáše, na příchod a přijetí Božího království. Mesiáš, který přichází, se nespokojí s vnějškovou nábožností. Bude vyhledávat srdce, která jsou otevřená pro Boha a nabízet člověku Boží milost a odpuštění. Jak to bude člověk schopen přijmout, když jeho srdce bude pyšné a sebejisté?

To je směr, kterým chtěl Jan své současníky navést: Bůh hledí k srdci. Ne na dobrou tradici, ne na vnější zbožnost (byť i to má jisté své místo). Mnozí přicházeli, aby se dali od Jana pokřtít, ale Jan rozpoznal, že to v některých případech byla jen maska. Navenek jakýsi projev kajícího, ale v srdci pořád ta stará sebejistota, pýcha a neochota cokoliv měnit.

Tady musíme i do vlastních řad poznamenat, že ani nás se PB jednou nebude ptát zda jsme byly členy té správné církve bratrské (či jiné), nebude se ptát, jestli naši rodiče, či jiní předkové byli zbožní a věrní Bohu. Ale bude se ptát jaké bylo a je NAŠE srdce.

Jan Křtitel volal k něčemu, co musíme mít i my pořád před očima: *Připravte cestu Páně, vyrovnejte mu stezky: Každá propast bude zasypána, hory i pahorky budou srovnány. Co je křivé bude přímé, hrbolaté cesty budou rovné...*“ (v.4-5).

To je obrazně vyjádření toho, co znamená opravdové pokání. Jan ukazuje, že nestačilo u těch lidí, aby se smočili ve vodě Jordánu a už všechno bylo dobré. Tak tomu možná někteří rozuměli. Nechám se pokřtít, a to stačí. Už jsem dal dostatečně najevo, že to myslím s Bohem vážně, že se před ním kořím. Dál si zase můžu žít podle svého.

Jan ovšem volá: Ne tak! Taková povrchnost by byla osudným omylem pro duši. Právě pokání neznamená opláchnutí ve vodě, nespočívá v nějakém vnějším úkonu. Neste „*ovoce, které ukazuje, že činíte pokání...*“ Pokání nesmí zůstat gestem, nesmí zůstat u vnějšího rituálu, nesmí ani zůstat jen u slov kajícího. Musí jít dál, musí se z hloubi dotknout srdce a vypůsobit nové smýšlení a jednání. Heb. slovo pro pokání bylo *šúb* – a znamenalo prostě obrátit se, otočit, vydat se opačným směrem. V duchovním smyslu jde o to obrátit se od hříchu k Bohu.

O tom jsou i ta **obrazná vyjádření** hlasu volajícího na poušti: urovnat svou cestu, aby po ní mohl Pán přijít – zasypat díry, srovnat pahorky, křivé narovnat. Prorokovi tady nejde o geografický popis judské pouště. Jde mu o obraz našeho života. Náš život bývá všelijak hrbolatý, děravý a pokřivený hříchem – sobectvím a pýchou. A jestli se chceme skutečně setkat s Mesiášem, Kristem, pak musíme být ochotni své životy mu otevřít, vydat, aby on napřímil, to co je v nás křivé.

3. Pokání – cesta k uzdravení

Možná jste si také povšimli v našem příběhu o Janu Křtiteli jedné zajímavé věci. V samém závěru dnešního čtení jsme slyšeli, že „*A ještě mnohým jiným způsobem napomínal lid a kázal radostnou zvěst*“ (v. 18). Z úst Janových jsme slyšeli – proč si to nepřiznat – tvrdá slova. Mluvil o „plemenu zmijí“, o „přicházejícím hněvu Božím“, nebo o „neuhasitelném ohni“. A v závěru najednou slyšíme, že Jan kázal **radostnou zvěst**. Jak se slova o zmijích, hněvu a ohni srovnávají s radostnou zvěstí? Co je na tom radostného. Vždyť taková slova jsou minimálně smutná, nebo spíše navíc ještě děsivá. Jakápak radostná zvěst v Janových slovech.

Na první pohled by se tedy mohlo zdát, že Jan je přísný morous, který nemá rád lidi a svolává na ně jen Boží hněv. To by však byl mylný pohled. Jan nenapomínal lidi proto, že by je neměl rád, ale právě proto, že je rád měl. Chtěl, aby se setkali s přicházejícím Kristem a jeho milostí, jeho odpuštěním, darem věčného života. Ale Janovi bylo jasné, že aby mohl někdo takto Krista přijmout, musí se v jeho životě něco změnit, nemůže k němu přijít člověk se srdcem pyšným a sebejistým, musí činit pokání. Proto tak důrazná a naléhavá slova Janova. Přichází Pán a jeho spása, už tluče na dveře, je blízko – hled, aby ses s ním neminul.

Sova o pokání nejsou nikdy příjemná. A činit pokání už vůbec ne. Pro nikoho není jednoduché připustit si, že chyboval, není to jednoduché otevřít a vyznat. Někdy nám chybí odvaha – otevřít svá selhání před Bohem. Takovou situaci pak lze **přirovnat** k dítěti, které si zadřelo třísku a nechce si na ni nechat sáhnou. Sice ho ta tříška bolí, ale ještě větší hrůzu má z toho, že se toho bolavého místa někdo dotkne. Když se v té rance začne maminka rýpat pinzetou nebo jehlou, tak to v tu chvíli bolí ještě víc než před tím. Ale jinak to nejde. Někdy podobně zacházíme i se svým selháním. Bolí nás, ale bojíme se, že když ho otevřeme před Bohem, či před člověkem, jemuž jsme ublížili, bude to ještě větší bolet. Ano – jistě bude, ale jedině tak budeme moci být vnitřně uzdraveni. Tak jako není řešením nechat třísku v prstu, a snažit se jí nevnímat, tak není řešením potlačovat svou vinu.

Pravé pokání vždy bolí, pokojuje nás. Je to jako chirurgický řez do nemocné tkáně. Je to nepříjemné. Ale bez tohoto bolestného řezu není uzdravení. A naopak, kde člověk své bolavé místo vystaví bolestivému chirurgickému řezu pokání, zažije úlevu. Proto tedy i Jan může mluvit o bolestných věcech pokání, ale zároveň je to i radostnou zvěstí o Božím uzdravení. Pokání je bolest a pokoření, ale je to bolest uzdravující. Ze slov Janových tedy nemáme nemáme vyčíst jen slova kárání a napomínání, ale za tím vším také a především slova milosti, evangelia, radostné zvěsti – Přichází Boží odpuštění, vyhláší se Boží amnestie, Bůh otvírá dveře ztraceného ráje. Ale schopen vstoupit je jen ten, kdo **činí pokání** před Bohem a **důvěřuje v jeho odpuštění**. Tak lze shrnout tu výzvu Jan Křtitele a posléze i Pána Ježíše: „*Čiňte pokání, a věřte evangeliu*“.

A tak i my, sestry a bratři, prožívající vrchol adventu, máme před sebou výzvu: Pán přichází – jak se připravujeme na jeho příchod? Prorok Jan Křtitel nám ukazuje cestu možná nepopulární, ale přesto takovou, která nás vede na cestu pokoje, smíření a odpuštění Božího. Vede nás **cestou** pokání. To neznamena žít neustále s protáhlou tváří jako seabemrskáči, ale znamená to zastavit se, dělat revize svého života. Protože i když vyznáváme, že jsme přijali Krista a jeho odpuštění, tak přece naše srdce může časem zarůstat a zavalovat se nejrůznější nečistotou nebo duchovní lhostejností.

Pokání pak nespočívá v povrchním vyznání hříchů v modlitbě, kdy se zase snadno otfepeme a jednáme dál stejně, nezměněni. Pokání je hluboká touha a prosba po srovnání našich cest s těmi Božími. Smíme zde počítat s Boží pomocí a milostí. Ani sebelítostivější pokání nás nezmění samo od sebe. Je to však Bůh sám, kdo odpovídá kajícímu srdci, kdo je pozvedá a dává novou sílu. Prorok Malchiáš to vyjádřil slovy: „*Navraťte se ke mně a já se navrátím k vám, praví Hospodin zástupů*“ (Mal 3,7). Na nás je ta první část. My se musíme chtít navracet k Hospodinu. A on, uvidí-li upřímné srdce, splní tu druhou část – navrátí se k nám se svým odpuštěním a novou posilou na cestě víry.

Nenechme tedy svá srdce zarůstat a zavalit. Neustále připravujeme cestu Pánu a vyrovnávejme mu stezky, abychom s ním mohli prožívat plně osobní společenství, nezátížené nečistotou a smetím.

AMEN